

יעל ויסוצקי, BOT, MSc.
מרפאה בעיסוק

www.yaelsroom.com

טל': 054-5665822

דוא"ל: yaelwy@gmail.com

"אלוהים אינו משחק בקוביות..."

מחשבות על משחקם של בני אדם

מאת: יעל ויסוצקי, BOT, MSc. מרפאה בעיסוק

אלברט איינשטיין אמר את המשפט המפורסם הזה כשהתייחס לתורה של מכניקת הקוונטים בשנת 1926 (מתוך ויקיפדיה).

ועכשיו לנשום עמוק ולהרגע: לא נעסוק בקוונטים ביום שלישי בצהרים, והמרחק ביני ובין מכניקת הקוונטים הוא מרחק של אינסוף שנות אור.. אך מה שאינשטיין ניסה לומר הוא שבטבע אין "הטלת קוביות" ודברים אינם מתרחשים באופן אקראי: עצם קיומם של דברים החבויים מן העין אין משמעותו שאינם קיימים.

מאז עברו הרבה שנים, המון תורות ותיאוריות התחבטו ועדיין מתחבטות בשאלות הרות גורל על הקוביות של אלוהים ואני מודה שזה לא ממש התחום שלי.

אך כדי להגיד דבר כזה צריך להכיר בכך שיש מציאות ויש דמיון ולעתים המציאות עולה על הדמיון, גם אם אינה נראית לעין באותה נקודת זמן.

ואתם ?

כמה מאיתנו מעיזים לשחק לפעמים עם המציאות כפי שהיא מוכרת לנו ?

כמה מאיתנו מעיזים לעזוב אותה ולשנות את מה שידענו עליה עד כה?

בעיני, זו אחת האפשרויות להתבונן על משחק.

אמא: "מה זה משחק טוב"?

בת 4: "משחק שכיף לשחק בו... שמשחקים בו ביחד."

פעמים רבות שואלים אותי הורים "על איזה משחק את ממליצה?" או "מה המשחק הזה מפתח?" בשיטוטי בחנויות המשחקים יש לעתים תחושה שהגעתי לאוניברסיטה הפתוחה ולא לחנות משחקים: על רוב משחקי הקופסא כתוב "מכתב המלצה": המשחק משכלל את המוטוריקה העדינה, את הזיכרון, את האחיזה, את יכולת המיון והזיכרון, את הכרת האותיות, הכרת המספרים ועוד ועוד. כמעט ולא נתקלתי במשחקים שמצויין עליהם שהם מקרבים בין ילדים והורים, גורמים להנאה משותפת, מעודדים סקרנות ושאלת שאלות, מפתחים את הדמיון, היצירתיות ומגמישים את החשיבה. כל אלה חשובים בעיני הרבה יותר- הם אלו שיביאו לכל השאר.

דווקא המשחקים הפשוטים, ה"עתיקים", אלו שבני אדם המציאו לפני מאות ואלפי שנים הם אלו שמלווים אותנו עד היום ולא במקרה:

הכדור על תצורתיו השונות, בובות מסוגים שונים, תחפושות ומסכות, קוביות, דמקה, שחמט, שש-בש, דוקים, קלפים, משחקי הגרלה- כל אלה היו וממשיכים להיות "מדורות שבט" חוצי תרבויות: משחקים המזמנים קשר ותקשורת, פעולות עם הגוף ועם חפצים, שימוש בכלים וחומרים שונים, גמישות חשיבתית ויצירתיות.

בדצמבר 2009, התפרסם מאמר מעניין מאת איתי להט ב"כלכליסט".

למאמר התראיין פסיכיאטר אמריקאי בשם סטוארט בראון. בראון הוא איש חביב, כיום בן 75 בערך, שהמשרד שלו נמצא על צמרת של עץ.

בראיון עמו, מתייחס ד"ר בראון להשלכות אפשריות, שלעתים הינן מרחיקות לכת וקיצוניות מאד, של ילדות ללא משחק, ילדות עם תבניות משחק מעוותות או מוכתבות מראש ומוגבלות ע"י מבוגרים. בעקבות נסיונו המקצועי הוא הקים את המכון הלאומי למשחק.

לדברי בראון:

"הדחף לשחק מקורו הוא בגזע המוח, שבו נעורים הדחפים הבסיסיים שלנו, ובהם חלימה והישרדות. מצד שני, משחק הוא הדחף הראשון שנפגע בזמן של חרדה, איום גופני, רעב או מחלה. ובכל זאת, משחק הוא משהו שמתקיים גם בתנאים הקיצוניים ביותר של זוועה - במחנות ההשמדה".

כשקראתי את המאמר הזה מיד נזכרתי במורה במסגרת של חינוך מיוחד שבקשה באופן מפורש מהמרפאה בעיסוק של ר': "היום שיבוא אלייך ללמוד ולא רק לשחק, זה לא בסדר שאתם רק משחקים." ישנם ילדים שאינם יודעים כיצד לשחק. חלקם עם לקויות למידה, הפרעת קשב, הפרעות בתקשורת והפרעות נפשיות.

ר' בא לריפוי בעיסוק כדי ללמוד לשחק כי הוא לא יודע לשחק. לו היה ר' משחק יותר בביה"ס אולי הוא היה לומד יותר ויודע יותר.

מורה יקרה, ר' צריך לשחק כמה שיותר בבית הספר ולקבל המון שיעורי בית:

לשחק והרבה! עם ההורים, הסבים, האחים והחברים.

דרך המשחק, דרך ההנאה ודרך ההנעה הפנימית הוא ילמד להשתמש בסמלים ולייצג באמצעותם מושגים, לתקשר, להיות מודע לסביבתו, ילמד להסיק מסקנות, להשתמש בכלים, לפעול עם הגוף, יעשיר את אוצר המילים, ילמד לחשב חישובים ולארגן את החשיבה והשפה.

אם נתבונן בכל תחומי היצירה האנושית נראה שהם נשענים על שימוש בסמלים: אמנות, ספרות, מדע, פילוסופיה, תיאטרון ועוד. תחומים אלה מבטאים את את היכולת האנושית לייצג, יכולת שמתגלה כבר במשחקם של ילדים צעירים מאד.

ואנחנו המבוגרים?

ד"ר בראון טוען שהמבוגרים לא הפסיקו לשחק לגמרי, הם בעיקר החליפו משחקים במשחקי כוח ופיתוי והפרידו בין עבודה למשחק.

אנשים שהתמזל מזלם ורואים במקומות העבודה שלהם מקום משחק, יכולים להיות יצירתיים ומאושרים.

בשנים האחרונות הבינו את זה היטב בעיקר בחברות הייטק ובמשרדי פרסום, שפיזרו במקום העבודה שולחנות פינג פונג ומכונות פינבול והוציאו את העובדים לימי כיף אתגריים. המשחק הביא להגברת היצירתיות ועבודת הצוות.

מחקרים מראים שקשישים שמשחקים הם מאושרים יותר ובריאים יותר.

אז... בא לכם לשחק?

התחלתי עם אלברט איינשטיין ואיתו גם אסיים:

"דמיון חשוב יותר מידע. ידע הוא מוגבל. דמיון - אינסופי".

אני מזמינה אתכם לצפות בסרטון מרגש ומדהים על ילד אחד בארה"ב עם רעיונות גדולים מהחיים ומבוגר אחד שמאפשר לילד שבתוכו לשחק וקורא לכולנו להצטרף:

<http://vimeo.com/4000072>

למעוניינים לקרוא את הראיון המלא עם ד"ר סטוארט בראון במאמרו של איתי להט, פורסם ב"כלכליסט",
:17.12.09

<http://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3373238,00.html>